

Notă informativă la proiectul bugetului raional Nisporeni pentru anul 2024

Bugetul raional Nisporeni pentru anul 2024 a fost elaborat și este propus spre aprobare în conformitate cu prevederile Legii finanțelor publice și responsabilității bugetar – fiscale, nr. 181 din 25.07.2014, Legii nr. 397- XV din 16 octombrie 2003, privind finanțele publice locale, Ordinul Ministerului Finanțelor nr.209 din 24.12.2015 prin care au fost aprobate prevederile Setului metodologic privind elaborarea, aprobarea și modificarea bugetului, care determină politica bugetar-fiscală a statului pentru anul 2023, a particularităților privind elaborarea de către APL a proiectelor de buget pe anul 2024.

Calcularea **veniturilor proprii** s-a efectuat în baza dinamicii veniturilor formate în teritoriu în anii 2021-2022, mersul încasării veniturilor în anul 2023, indicilor economici și financiari ai agenților economici din teritoriu pentru ultimii trei ani, datelor Inspectoratului fiscal teritorial Nisporeni.

Proiectul bugetului raional Nisporeni pentru anul 2024, este propus pentru aprobare la partea de **venituri** în sumă totală de 194 548.1 mii lei, față de 226 812.7 mii lei, aprobați în anul 2023. Bugetul anului 2024 este în descreștere cu suma de 32 264.6 mii lei, sau la nivel de 85.8% față de anul 2023 (Tabelul 1,2- anexa 2(două) file).În bugetul estimat pentru anul 2024 veniturile proprii cresc cu suma totală de 2 238.4 mii lei, în schimb suma transferurilor de la bugetul de stat se micșorează cu suma totală de 34 503.0 mii lei, care se explică prin următoarele:

În anul 2024, în legătură cu implementarea reformei sistemului de asistență socială RESTART, care prevede reorganizarea sistemului de asistență socială, inclusiv finanțarea serviciilor de asistență socială de la bugetul de stat, prin intermediul Agențiilor Teritoriale de Asistență Socială din subordinea Ministerului Muncii și Protecției Sociale, s-au micșorat transferurile curente cu destinație generală între bugetul de stat și bugetul raional cu suma de 16 428.3 mii lei, cu toate că în anul 2023, din contul transferurilor cu destinație generală pentru domeniul asistență socială au fost aprobate 9 800.0 mii lei;

- a celor cu destinație specială, domeniul învățământ cu suma de 712.8 mii lei;
- a celor cu destinație specială, domeniul asistență socială cu suma de 3 245.9 mii lei;
- lipsesc transferurile cu destinație specială, parvenite din contul Fondului de Susținere Socială a Populației, aprobate în anul 2023 la suma de 11 975.4 mii lei;
- lipsesc transferurile curente cu destinație specială din contul UNICEF, în sumă de 2 365.0 mii lei.

Detaliat bugetul raional, la partea de venituri, se clasifică după cum urmează:

- **veniturile proprii, total general**, alcătuiesc suma de 11 037.5 mii lei, față de 8642.5 mii lei, aprobate în anul 2023, în creștere cu suma de 2 238.4 mii lei. Cea mai mare creștere este de la impozitul pe venitul persoanelor fizice, în sumă de 2 095.0 mii lei, care urmează a se defalca în mărime de 25% de la contingentul primăriei orașului Nisporeni, și alcătuiește suma de 7125.0 mii lei, față de 5 030.0 mii lei, aprobați în anul 2023. Începând cu anul 2020, toate primăriile satești și comunale încasează integral, 100% din întreg contingentul la impozitul pe venitul persoanelor fizice, iar primăria orașului primește cota de 50%, în loc de 20% ca până la anul 2020 de la impozitul respectiv, adică defalcarea a crescut cu 30%. Veniturile proprii sunt formate din:
 - **impozitele și taxele locale**, care au fost estimate în sumă de 7 830,0 mii lei, față de 5 958.1 mii lei –aprobați în anul 2023. Creșterea este de 31.4% față de anul 2023, în sumă de 1 871.9 mii lei. Compartimentul dat este format din defalcarea de 25% de la contingentul estimat doar de la primăria orașului Nisporeni și nu de la toate primăriile locale de nivelul I (ca până în anul 2019) de la impozitul pe venitul persoanelor fizice reținut din salariu și din alte surse de venit persoane fizice și este estimat pentru anul 2024 în sumă de 7 125.0 mii lei, față de 5 030.0 mii lei, aprobați în anul 2023, față de 4 225.0 mii lei, aprobate în anul 2022.
 - Încasări de la taxa pentru apă, în anul 2024, n-au fost estimate deoarece încasările la capitolul dat, se vor defalca la bugetul de stat, urmare modificării metodologiei de încasare a veniturilor.
 - Din taxele pentru resursele naturale, ce se încasează în bugetul local de nivelul II, conform legislației în vigoare, a fost exclusă taxa pentru lemnul eliberat pe picior și taxa pentru extragerea mineralelor utile, din motivul, că nici una din carierele raionului nu are autorizație de funcționare.
 - Plata pentru certificatele de urbanism și autorizațiile de construire și desființare, eliberate de arhitectorul-șef al raionului, conform tarifelor aprobate conform legislației în vigoare, a fost estimată în sumă de 5.0 mii lei.
 - Suma de 700.0 mii lei, față de 623.1 mii lei, aprobați în bugetul pentru anul 2023, a fost estimată în buget de la locațiunea locuințelor sociale, date în exploatare în anul 2018, conform contractelor încheiate și sumele calculate la moment.

Resursele atrase de instituții au fost estimate în sumă totală de 3 107.5 mii lei, față de 2 741.0 mii lei, aprobate în anul 2023, adică în creștere cu suma de 366.5 mii lei, dintre care:

a) încasări de la prestarea serviciilor cu plată (propușe spre aprobare în anexa nr.5) - 2341.5 mii lei, față de 2 053.0 mii lei, aprobate în anul 2023, în creștere cu suma de 288.5 mii lei;

b) plata pentru locațiunea bunurilor patrimoniului public – 766.0 mii lei, față de 688.0 mii lei, aprobate în anul 2023 (cu descifrarea în anexa nr. 5), în creștere cu suma de 78.0 mii lei.

Taxa de la cumpărarea valutei străine de către persoanele fizice în casele de schimb valutar (1% de la schimbul valutar) alcătuiesc suma de 100.0 mii lei.

Suma totală a transferurilor, estimată pentru anul 2024, alcătuiește suma de 183 510.6 mii lei, în descreștere cu suma de 34 503.0 mii lei, față de suma aprobată inițial în anul 2023, inclusiv după destinația de utilizare:

I. Transferurile cu destinație specială pentru domeniul învățămînt, alcătuiesc suma, total general, de 152 362.2 mii lei, față de 153 075.0 mii lei, aprobate în anul 2023, adică în descreștere cu 712.8 mii lei față de anul 2023, din motivul micșorării numărului de elevi, dintre care :

a) pentru învățămîntul preșcolar – 4 720.4 mii lei, față de 4 687.6 mii lei, aprobați în anul 2023, în creștere cu 32.8 mii lei,

b) pentru învățămîntul extrașcolar – 7 044.6 mii lei, față de 7 028.6 mii lei, aprobați în anul 2023, în creștere cu 16.0 mii lei;

- c) pentru învățămîntul primar, secundar și asigurarea cu micul dejun pentru elevii claselor I - IV – 137 582.9 mii lei, față de 138 271. 2 mii lei, aprobați în anul 2023, în descreștere cu suma de 688.3 mii lei;

- d) pentru odihna de vară a copiilor – 1 047.2 mii lei, cu aceeași sumă, aprobată în anul 2023;

- e) pentru organizarea olimpiadelor, achitarea cheltuielilor legate de petrecerea examenelor la gimnazii și BAC la licee – 203.1 mii lei,

- j) compensația, în sumă de 4000 lei fiecăruia, pentru susținerea personalului de conducere și didactic din instituțiile de învățămînt, alcătuiește suma de 1764. 0 mii lei pentru 441 beneficiari, față de 1864.0 mii lei, aprobați în anul 2023 pentru 466 beneficiari.

II. Transferuri cu destinație specială pentru școala sport – sunt estimate la suma de 7061.0 mii lei, identice cu suma din anul 2023.

III. Transferuri cu destinație specială pentru achitarea compensațiilor și indemnizațiilor din domeniul de asistență socială – suma totală estimată este de **562.0** mii lei, față de 3 807.9 mii lei, aprobate pentru anul 2023, din motivul implementării reformei RESTART în domeniu.

IV. Transferuri curente cu destinație specială pentru infrastructura drumurilor – suma estimată este de 9 392.4 mii lei, față de 9168.0 mii lei, aprobată în anul 2023, în creștere cu suma de 224.4 mii lei față de anul 2023. Conform art. 12 alin. (2) din Legea nr. 397/2003 privind finanțele publice locale, prin care se prevede majorarea cuantumului de la 50% la 100% a distribuției taxei pentru folosirea drumurilor de către autovehiculele înmatriculate în Republica Moldova. Astfel acestea au fost calculate și distribuite proportional numărului populației prezente din teritoriu la 01.01.2023, în cuantum de 100% din volumul încasărilor prognozate pentru anul 2024, și respectiv de km, avuți la deservire, pentru Consiliile Raionale .

V. Transferuri cu destinație generală – alcătuiesc suma de 14 133.0 mii lei, față de 30 561.3 mii lei aprobați în anul 2023, în descreștere cu suma de 16 428.3 mii lei, la fel din cauza trecerii serviciilor sociale în gestiunea Agenției Teritoriale de Asistență Socială din subordinea Ministerului Muncii și Protecției Sociale.

Partea de **cheltuieli** a fost estimată în sumă totală de 191 219.7 mii lei, față de 223 479.7 mii lei, aprobate în anul 2023, conform tabelelor nr. 1 și 3 (anexate la pachetul de materiale - anexă 2(doua) file), adică în descreștere cu suma de 32 260.0 mii lei, sau cu 14.4%.

Conform anexei nr.3 la decizie sunt estimate resursele și cheltuielile bugetului raional pentru anul 2024 conform clasificăției funcționale pe programe și performanță.

În anexa nr. 4 se propune spre aprobare nomenclatorul tarifelor serviciilor prestate de instituțiile finanțate de la bugetul raional pentru anul 2024.

Anexa nr. 5 la decizie cuprinde sinteza veniturilor colectate de către instituțiile publice, finanțate de la bugetul raional.

În anexa nr.6 este propus spre aprobare efectivul limită al statelor de personal din instituțiile publice finanțate de la bugetul raional, care se anexează. Statele de personal sînt în concordanță cu necesitățile reale ale instituțiilor, cu mai multe optimizări, făcute pe parcursul anilor.

Conform clasificăției funcționale partea de cheltuieli se repartizează după cum urmează:

Total pentru **serviciile de stat cu destinație generală, grupa 01**, sunt estimate cheltuieli în sumă de 8 754.5 mii lei, față de 10 584.0 mii lei aprobați în anul 2023.

La capitolul dat au fost estimate surse în sumă de 49.5 mii lei - dobînda la împrumutul angajat în perioada anilor 2015-2017 pentru construcția locuințelor sociale UIP II .

Fondul de rezervă a fost estimat și se propune spre aprobare în sumă de doar 50.0 mii lei, din lipsa acoperirii financiare, față de 1200.0 mii lei, aprobați în anul 2023.